Internet Journal
Vol.14, No.39| Thursday, October 10, 2013

LIRNEasia ဒါ်ဥက္ကဋ္ဌ ဒေါက်တာ Rohan Samarajiva နှင့် တွေ့ဆုံခြင်း

မြင့်ကျော်လိုင်

အမည် - Rohan Samarajiva , PhD

လက်ရှိအလုပ်အကိုင် - Founding Chair of LIRNEasia (ICT policy and regulation tank tank active across emerging Asaian and Pacific ecomomies)

ယခင်အလုပ်အကိုင်များ - Team Leader (Ministry of Economic Reform, Science and Technology Sri Lanka 2002- 04), Director General (Telecommunications Sri Lanka 1998-99), Founder Director (ICT Agency of Sri Lanka 2003- 05) Policy Advisor (Ministry of Post and Telecom in Bangladesh 2007-09) Honorary Professor (University of Moratuwa in Sri Lanka 2003-04), Visiting Professor (Delft University of Technology in the Netherlands 2000-03), Associate Professor (Ohio state University in the US 1987 - 2000)

နိုင်ငံ၏ဆက်သွယ်ရေးကဏ္ဍမြေပြင်ပြောင်းလဲရန် ဆက်သွယ်ရေးဥပဒေကို အသစ်ပြဋ္ဌာန်းရတော့မည်ဖြစ်သည်။ ဥပဒေထွက်ရှိလာပါက နည်းဥပဒေနှင့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်မည့် ကော်မရှင်တစ်ရပ်လည်း ဖေါ်ထေါက်လာမည်။ နိုင်ငံအနေဖြင့် ဆက်သွယ်ရေးကဏ္ဍကို မြေပြင်ပြောင်းလဲမှုမြင်လာရန်အတွေ့အကြုံနည်းပညာနှင့်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများလိုအပ်နေရှိနိုင်ဖြစ်သည်။ ရေရှည်နိုင်မာတောင့်တင်းသော ဆက်သွယ်ရေးကဏ္ဍကို အခြေချနိုင်ရန်အတွက် ဆက်သွယ်ရေးဆိုင်ရာ နည်းဥပဒေနှင့် ဆက်သွယ်ရေးဆိုင်ရာမြေပြင်ပြောင်းလဲမှုများ၌ အတွေ့အကြုံများစွာရှိသည့် သီဝိလဝက်ာ နိုင်ငံ LIRNEasia အဖွဲ့အစည်းမှဥက္ကဋ္ဌဖြစ်သူ ဒေါက်တာ Rohan Samarajiva နှင့် အင်တာနက်ဂျာနယ်တို့ ဓတ္တုဆုံမေးမြန်းခဲ့သည်များကို ဓောက်နော်ဖော်မြေလိုက်ပါသည်။

ဆက်သွယ်ရေးဥပဒေထွက်ရှိလာပြီး ရက်ပေါင်း၉၀ အတွင်းမှာ နည်းဥပဒေ (Regulation) ထွက်ရှိလာမယ်၊ ဒါနဲ့ပတ်သက်ပြီး အကြံပေးချင်တာရှိလား။

နည်းဥပဒေရေးဖွဲ့အတွက် ကမ္ဘာ့ဘဏ်ကအကူအညီပေးတယ်။ ပိုက်ဆံပေးတယ်။ သယံဇာတပြဿနာတွေ၊ ဝန်ကြီးဌာနပေါ်။ ဝန်ကြီးဌာနက သေရာဘောင်လုပ်ပေးရမယ်။ လူထုသိအောင်လုပ်ပေးရမယ်။ ဆောင်းရေတာတွေ၊ အများပြည်သူနဲ့ဆိုင်တဲ့ လူမှုအဖွဲ့အစည်းတွေ သိအောင်လည်းလုပ်ပေးရမယ်။ ဒီနေ့ရာမှာ Application နဲ့ပတ်သက်တဲ့လိုင်စင်တွေကပြသနာရှိတယ်။ ဆိုးရွားနေတယ်လို့မပြောတာမဟုတ်ဘူး။ ရှင်းရမယ့်စာသားတွေ၊ လုပ်ရမယ့်အလုပ်တွေရှိနေတယ်လို့ ပြောချင်တာ။ အထူးသဖြင့် IT Industry အတွက်အရေးကြီးတယ်။ ဒါကြောင့် ရှမ်ရှမ်ထွေးထွေးတွေမလုပ်သင့်ဘူး။ ဓေါ့ဘသာ ပြောင်းသာတဲ့ ပုံစံမျိုးကိုလုပ်သင့်တယ်။

ထွက်ရှိလာမယ့်မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ ဆက်သွယ်ရေးနည်းဥပဒေမှာ မပြေမနေပါဝင်သင့်တယ်လို့ ယူဆထားတဲ့အကြောင်းအရာရှိရဲ့ရှင်း ပြောပြပါဦး။

နည်းဥပဒေဆိုတာ လုံးဝကိုလိုအပ်တယ်။ လုံးဝမွင့်လင်းမှုရှိနေရမယ်။ ဝန်ကြီးဌာနက သတင်းအချက်အလက်တွေကို ဝက်သိုင်းပေါ်ကနေပြီးတော့ လည်းကြည့်ဘနိုင်ရမယ်။ ပြီးတော့ အော်ပရေတာတွေ၊ အများပြည်သူနဲ့ဆိုင်တဲ့ လူမှုအဖွဲ့အစည်းတွေရဲ့ ပြောချင်တာတွေ၊ ထည့်သွင်းစဉ်းစားတာတွေကို ပါဝင်လာအောင်လုပ်ပေးရမယ်။ အခွင့်အရေးပေးသင့်တယ်။ မထုတ်ပြန်ခင်မှာ ထင်မြင်သုံးသပ်ချက်တွေရှိနေရမယ်။ အထူးပြုပြောရရင် Application လိုင်စင်လိုမျိုးမလို။ ဘာကြောင့်သဲဆိုရင် လူငယ်တွေက အိုင်တီနဲ့ပတ်သက်တဲ့ Application တွေလုပ်ချင်ကြတယ်။ ဒီနေ့ရာမှာဥပဒေက အရမ်းတင်းကျပ်နေလို့မရဘူး။

အစိုးရက ဆက်သွယ်ရေးလုပ်ငန်းကို ပုဂ္ဂလိကလုပ်ကိုင်ခွင့်ပေးတယ်၊ ဒီနေ့ရာမှာ ဘယ်အကိုင်းအတားအဆီ လုပ်ကိုင်ခွင့်ပေးသင့်တယ်ထင်လဲ၊ ဥပမာ Cable Station တွေ၊ Satellite လုပ်ငန်းတွေအထိလား။

အစိုးရကအများကြီးလုပ်ပြီး အကျိုးနည်းတာတော့မဖြစ်ရဘူး။ ဒီတော့ အစိုးရကနည်းနည်းပဲလုပ်ပြီးအစွမ်းထက်အောင်လုပ်ဖို့လိုတယ်။ သူ့အတွက် မလိုအပ်တဲ့လုပ်ငန်းတွေကို ပုဂ္ဂလိကလုပ်ကိုင်ခွင့်ပေးရမယ်။ စင်ကာပူလိုမျိုးဆိုရင်တော့ လုပ်ချင်ရင်လုပ်ကြည့်နိုင်တယ်။ အတွေ့အကြုံအရပြောရရင် အစိုးရက Regulation ကိုအာရုံစိုက်သင့်တယ်။ အစိုးရမှာအားနည်းနေတယ်။ ပိုက်ဆံမရှိဘူး။ ရှိတဲ့ပိုက်ဆံကို ကျန်းမာရေးတွေ၊ ပညာရေးတွေမှာ အသုံးမြှုပ်သင့်တယ်။ ရှိုးဘဲ့ပိုက်ဆံကို ဒီကဏ္ဍမှာဘာလို့သုံးရမှာလဲ။ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတွေကိုသာ အစိုးရက အားဖေးလုပ်ကိုင်ခွင့်ပြုသင့်တယ်။ ICT ဆိုတာကလည်း အမြဲပြောင်းလဲနေတာ။ ဒါကြောင့် တချို့ဆုံးဖြတ်ချက်တွေက မအောင်မြင်ဘူး။ ပုဂ္ဂလိကကိုပေးလိုက်ရင် သူတို့ပိုက်ဆံနဲ့ သူတို့လုပ်မယ်။ သူတို့နိုင်မယ်။ သူတို့ရဲ့ဈေးမယ်။ တစ်နည်းအားဖြင့် အစိုးရအတွက်လုံခြုံမှုရှိသွားမယ်။

Application ပိုင်းကလိုင်စင်မလိုသင့်ဘူးလို့ပြောခဲ့ဖူးတယ်၊ ကျွန်တော်တို့ Industry က ဒါကိုကြောက်တယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ လိုင်စင်မလိုတဲ့အပိုင်းကို နိုင်ငံခြားသားတွေဝင်ရောက် လုပ်ကိုင်ကြမှာကို ကြောက်ကြတာ၊ ဒါနဲ့ပတ်သက်ပြီး သုံးသပ်ပေးပါဦး။

အင်တာနက်ကောင်းကောင်းသာရှိခဲ့မယ်ဆိုရင် Google Play ကိုသွားမယ်၊ iTune ကို သွားမယ်။ ဘယ်သူမှ တားဆီးလို့မရပါဘူး။ နယ်နိမိတ်မရှိဘူး။ အဲဒါမျိုးတွေကို နိုင်ငံခြားသားတွေက လာလုပ်လို့မမှားမဟုတ်ဘူး။ ဒီနိုင်ငံက လူတွေအတွက်ပဲနိုနိုင်ငံကလူတွေလုပ်နိုင်ကြတာ။ ဒီတော့ နိုင်ငံခြားကအထူးအနေနဲ့ ဒီဈေးကွက်ကို ဝင်ပြီးလုမှာမဟုတ်ဘူး။ ဒီ Application တွေက တောင်ငူဆိုရင် တောင်ငူပဲ တစ်မျိုး၊ က ရန်ကုန်အတွက်အသုံးဝင်မှာမျိုးတွေ မဟုတ်ဘူး။

နိုင်ငံအတွက် Regulatory Body ဟာ ဘယ်လောက်အထိ အရေးပါလဲ ဆိုတာ လွယ်လွယ်နဲ့နားလည်အောင်ရှင်းပြပေးနိုင်မလား။

ကြီးစားနေတာတွေကကျဆုံးခဲ့တယ်။ အိမ်နီးချင်းတွေနဲ့ နှိုင်းယှဉ်ရင် ကိယ်တွေမှာရှိတဲ့ဒုန်းတွေက မလုံလောက်ဘူး။ ဈေးတွေကလည်း ကြီးနေတယ်။ အရည်အသွေးကလည်းမကောင်းပြန်ဘူး။ အင်တာနက်သုံးမယ်ဆိုရင်လည်းအဆင်မပြေပြန်ဘူး။ ပုံစံတစ်ခုကိုလုပ်ခဲ့ကြပြီး ဒါက မအောင်မြင်ခဲ့ဘူး။ ဒါကြောင့်ရှာဇတ်။ အခြားနိုင်ငံတွေကိုကြည့်ပြီး အလုပ်ဖြစ်မယ့်နည်းလမ်းတွေကိုရှာကြတယ်။ ဒါကယှဉ်ပြိုင်ခြင်းပဲ။ ဒီနေ့ရာမှာအရမ်းကြီးမားတဲ့ ပုဂ္ဂလိကရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုလိုအပ်တယ်။ Regulatory Body မရှိဘဲနဲ့လည်းယှဉ်ပြိုင်မှုကိုမလုပ်နိုင်ဘူး။ ဘာနဲ့တူလဲဆိုတော့ ဒိုင်လူကြီးမရှိတဲ့ ဘောလုံးပွဲလိုမြင်သွားလိမ့်မယ်။ နောက်တစ်ခုက လုံခြုံတဲ့ပတ်ဝန်းကျင်ဖြစ်အောင် အခြေအနေတွေမခန်တီးထားဘူးဆိုရင်ကြီးမားတဲ့ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကလည်းမလာဘူး။ ၅နှစ် အတွင်းမှာ လူ ၁၀၀ အတွက် ဆင်းမ်ကတ် ၈၀ ခြေဝင်ဖို့ဒီမှာလုပ်ခဲ့တယ်။ ဒါခြေဝင်ဖို့အတွက်ကြီးမားတဲ့ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကြီးလိုတယ်။ ဒီလိုမျိုးနိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတွေဝင်ရောက်လာဖို့ Regulatory Body ဆိုတာလိုအပ်တယ်။

Regulatory နဲ့ Operator ဟာ သင့်မြတ်နေရင်ကောင်းလား။ ပေသင့်မြတ်ရင်ကောင်းလား။ စားသုံးသူတွေအတွက် ဘယ်လိုအခြေအနေကပိုပြီး အကျိုးရှိနိုင်မလဲ။

သူတို့တွေဟာ နီးကပ်နေလို့တော့မရဘူး။ သူတို့တွေ ရန်ဖြစ်နေတာမျိုးတော့မဟုတ်ဘူး။ ဒါပေမဲ့ ဌာနတစ်ခုတည်းကလိုမျိုးနီးကပ်နေလို့တော့မရဘူး။ နှစ်ဦးနှစ်ဖက် စောင့်ကြည့်တဲ့သဘောမျိုးတော့ရှိရမယ်။

ဆက်သွယ်ရေးဥပဒေအသစ်အရ ပေါ်ပေါက်လာမယ့် ကော်မရှင် (Regulatory) ဟာ လွတ်လပ်ခွင့်နဲ့ ဆုံးဖြတ်ခွင့်တွေမှာ ဘယ်အတိုင်းဝိုင်းဆိုင်သင့်လဲ။

မြန်မာတယ်လီကွန်းဟာ အရင်ရေးဟောင်းပုံစံကြီးအတိုင်းသွားနေနေရင် အသစ်ဝင်လာတဲ့ကုမ္ပဏီတွေနဲ့ သူကမပြိုင်နိုင်ဘူး။ ဥပမာတွေရှိတယ်။ အိန္ဒိယနဲ့ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်မှာဆိုရင် မြေပြင်ပြောင်းလဲမှုပြုလုပ်တဲ့အခါ ခွဲမထုတ်ခဲ့ဘူး။ သူတို့တွေကဆက်ကိုင်ထားတယ်။ အခုဆိုရင် ဒေဝါလီခံဖို့နီးနေပြီ၊ ထိုင်းလည်းဒီတိုင်းပဲ၊ အကြံပေးချင်တာကအစိုးရလုပ်ငန်းအနေနဲ့လုပ်တဲ့နေရာမှာ အစိုးရကဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်တာမဟုတ်ဘဲနိုင်ငံခြားက လုပ်နိုင်တဲ့လူတွေကို ပေးလုပ်သင့်တယ်။ အကုန်လုံးကိုတော့ ပြောချင်တာမဟုတ်ဘူး။

Regulatory Body ဖွဲ့ရည်းတဲ့အခါ ဘယ်လိုမျိုးအရည်အချင်းရှိတဲ့ လူတွေနဲ့ပါဝင်ဖွဲ့ရည်းသင့်လဲ။

နိုင်ငံတကာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေအရ တစ်ဦးတစ်ယောက်တည်း မဟုတ်ဘူး။ အဖွဲ့အစည်းနဲ့ဆုံးဖြတ်ဆောင်ရွက်သင့်တယ်။ သူတို့မှာလည်း သတ်မှတ်ထားတဲ့ အရည်အချင်းတွေ လုပ်ငန်းအတွေ့အကြုံတွေရှိရမယ်။ သမ္မတဖြစ်ရဲ့ ဝန်ကြီးဖြစ်ရဲ့ ပတ်သက်နေရဲ့လေးနဲ့မဖြစ်ဘူး။ ဒီလူတွေကို ရွေးချယ်မယ့်အဖွဲ့အစည်းဆိုတာရှိရမယ်။ အဲဒီအဖွဲ့အစည်းကလည်း အဆင့်သတ်မှတ်ချက်တွေပြည့်စုံရမယ်။ လူတွေအများကြီးထဲက ဒီလိုရွေးချယ်ရန်အတွက်နေရာမှာ သုံးနှစ်၊ လေးနှစ်၊ ငါးနှစ်ဆိုပြီးခန့်အင်ရမယ်။ သက်တမ်းပြည့်လို့ ဒီလူကိုမကြိုက်တဲ့အခါ ထုတ်ပယ်မယ်။ ဒီလိုနည်းနဲ့ ကောင်းတဲ့လူတွေကို ရွေးပြီး ကော်မရှင်ကိုအားဖေးကောင်းအောင် လုပ်သွားရမယ်။ တစ်ယောက်တည်းတော့မဟုတ်ဘူး။ သူတို့တွေမှာလွတ်လပ်ခွင့် အပြည့်ရှိနေရမယ်။

> **66** မြန်မာတယ်လီကွန်းဟာ အရင်ရေးဟောင်းပုံစံကြီးအတိုင်း သွားနေရင် အသစ်ဝင်လာတဲ့ ကုမ္ပဏီတွေနဲ့ သူက မပြိုင်နိုင်ဘူး။**99**

ဘယ်သူသြဇာမှမခံရဘူး။

တကယ်လို့ Regulator မှာ ရှိတဲ့လူတွေက အကျင့်ယုတ်နေမယ်၊ လုပ်ရပ်တွေကလည်းလွဲမှားနေမယ်ဆိုရင် သူတို့တွေကို ဘယ်သူတွေက မြန်လည်ကိုင်တွယ်ခြေရှင်းပေးမှာလဲ။

လုတစ်ယောက်ကိုစွတ်ခွဲတော့မယ်ဆိုရင်တော့လုံးဝရရှိဂ်ဖို့လိုတယ်။ Regulatory ကမြန်မာတယ်လီကွန်းရဲ့ လုပ်ပိုင်ခွင့်တွေကိုကာကွယ်ပေးနေရုံသက်သက်လေးနဲ့တော့ ခြစားနေတယ်လို့ ပြောလို့မရနိုင်သေးဘူး။ တစ်ခါတစ်လေမှာ ဈေးနှုန်းကိုနိမ့်ချလိုက်ရုံနဲ့ ကောင်းတာမျိုးမဟုတ်ဘူး။ ပုံမှန်အားဖြင့် လျှောချလိုက်တာဟာ ကောင်းတယ်လို့မပြောပေမယ့် တကယ်အလုပ်ကြီး လုပ်တဲ့အမှု ဒီလိုမျိုးတော့မဟုတ်ပြန်ဘူး။ ဒီတော့ Regulatory Body က ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိဖို့လိုတယ်။ သူတို့တွေဘာတွေဆုံးဖြတ်တယ်ဆိုတာပါတို့တွေသိနေရမယ်။ ဆုံးဖြတ်ချက်ချရတဲ့ အကြောင်းအရင်းကို သိခံနေရမယ်။ အကြံပေးတွေက ဘာတွေလုပ်တယ်ဆိုတာလည်း သိခံနေရမယ်။ ခေတ်ကြီး လုမှုဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းတွေသည်းရှိနေရမယ်။ ပဟုသုတတွေရှိနေရမယ်။ သူတို့တွေလုပ်တာ မှားလားမှန်လား ဆုံးဖြတ်နိုင်တဲ့လူတွေက လူမှုဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းတွေထဲမှာရှိနေရမယ်။ ဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ခုတည်းကို ကြည့်ကြပြီး တော့မှားတယ်၊ မှန်တယ်ပြောလို့မရဘူး။ အကုန်လုံးမြန်မြန်ကြည့်ဖို့တော့လိုတယ်။

နိုင်ငံတိုင်းက မတူညီတဲ့နည်းလမ်းတွေသုံးပြီးတော့ ဆက်သွယ်ရေးကဏ္ဍမှာမြေပြင်ပြောင်းလဲမှုတွေလုပ်ကြတယ်၊ မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ မြေပြင်ပြောင်းလဲမှုလုပ်တဲ့လုပ်ငန်းစဉ်မှာ သဘောမကျတာများရှိလား။

မင်းတို့လိုချင်သောတဲ့နိုင်ငံက အဆင်းရဲဆုံးနိုင်ငံဖြစ်တယ်လို့ အမေါ်ခံရတော့ ဝါကြိတ်မကောင်းဖြစ်တယ်။ နောက်ထပ် စိတ်မကောင်းတာက မြန်မာလူငယ်လေးတွေဟာ တိုင်းပြည်ပြင်ပကိုထွက်ပြီး အလုပ်လုပ်နေရတယ်။ ပြည်တွင်းမှာ Telecom Industry ဖွံ့ဖြိုးလာမယ်ဆိုရင် ပြည်တွင်းမှာရှိနေတဲ့လူငယ်တွေအတွက် အလုပ်အကိုင်ဝင်လေဖြစ်လာမယ်။ ဒုံအမြင် Telecom Reform ဟာ တိုင်းပြည်မှာရှိတဲ့ အခြားသော ကဏ္ဍအသီးသီးကို တိုက်ရိုက်သွားပြီးအကျိုးပြုလိမ့်မယ်။ ဘဏ်တွေ၊ ပညာရေးတွေ၊ ခရီးသွားလုပ်ငန်းတွေအများကြီးပဲ။ လုပ်ငန်းစတင်မယ်ဆိုရင် အခြားနိုင်ငံတွေက မှားယွင်းခဲ့တာတွေကို အတုယူဖို့လိုတယ်။ မြန်ုံစည်းစားလိုက်ရင် Regulatory Body ဟာ ပထမဦးဆုံးလုပ်ကိုလုပ်ရမယ်။ နောက်ကျကြီးမှ သွားလုပ်လို့မရဘူး။ ဘာလို့စောင့်နေမှာလဲ။ နောက်တစ်ခု Spectrum ကိစ္စရပ်တွေကို လျှစ်လျူရှုထားလို့မရဘူးလို့ ပြောချင်တယ်။ နည်းနည်းပေးလို့လည်းမရဘူး။ များများပေးဖို့လည်းစည်းစားထားရမယ်။ ဒါတွေကို ကိုယ်တွေက စည်းစားထားပြီးသားဖြစ်နေရမယ်။

(ကျွန်ုပ်တင်ပါတယ်)